

Språkstörning- hur kan du stötta ditt barns tal- och språkutveckling?

Logopedmottagningen, Västerås

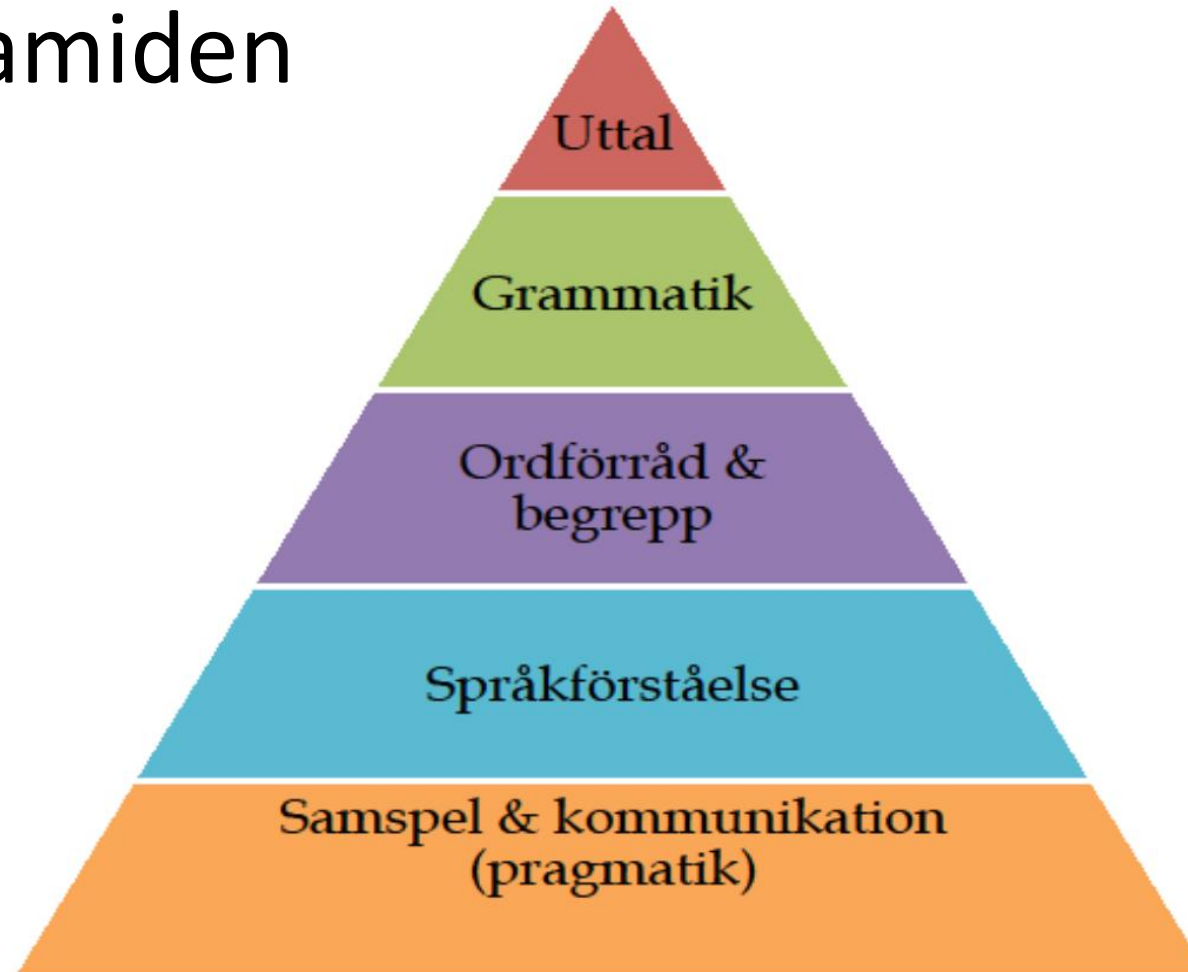
Dagens föreläsning

- Barns tal- och språkutveckling
- Flerspråkighet- att växa upp med flera språk

- Språkstörning- vad är det?
- Vad kan jag som vårdnadshavare göra?
- Vad kan förskolan göra?

Språkpyramiden

Språket vid 1-1,5 års ålder

- Förstår minst 100 ord
- Kan dela en upplevelse med andra
- Kan peka
- Säger minst 8-10 ord
- Vid ca 1,5-2 år – ordförrådsexplosion!

Språket vid 2-3 års ålder

- Imiterar och härmar andras tal.
- Förstår ca 200-2000 ord och säger ca 50-100 ord.
- Förstår instruktioner som "Lägg boken på bordet"
- Sägar korta fraser, till exempel "Titta där", "Pappa kom", "Mera gunga".
- Mot slutet av perioden kan barnet säga treordsmeningar, till exempel "Mamma åka bil".

Språket vid 2-3 års ålder, forts

- Börjar använda prepositioner (Boken ligger på bordet), plural (Två katterer) och ägande-form (Mammas kaka).
- Kan följa med i enkla berättelser.
- De som känner barnet bra förstår det mesta barnet säger men barnet kan inte alla språkljud än. Förseningar i uttalsutvecklingen är vanliga.

Språket vid 4 års ålder

- Större ordförråd och en mer avancerad grammatik.
- Längre meningar och kan hålla en röd tråd vid berättande.
- Vissa språkljud, som r, sje- och tje- kan fortfarande vara svåra att säga.

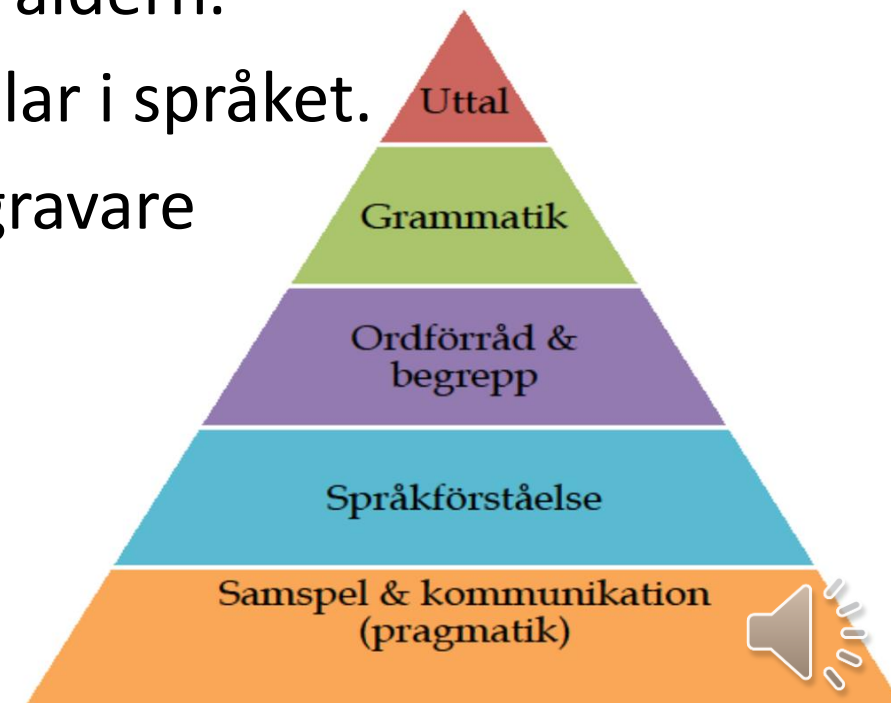
Språket vid 5 års ålder

- Kan förklara vad de hört och sett.
- Kan säga ca 2000 ord och ordförrådet fortsätter att växa.
- Förstår ca 9000 ord.
- Vissa grammatiska böjningsformer kan fortfarande vara svåra, till exempel "Han gedde mig den".
- Kan följa med i berättelser och återberätta.
- Talar tydligt. R, sje- och tje- kan fortfarande vara svåra.

Vad är språkstörning?

- Barnets tal- och språkutveckling är sen och avviker från vad som förväntas för åldern.
- Svårigheterna kan finnas inom flera delar i språket.
- Ju fler delar som är påverkade, desto gravare språkstörning.
- Språkstörning kallas också DLD = Developmental language disorder.

Vanligt vid språkstörning

- Mindre joller
- De första orden kommer sent
- Långsam språkutveckling
- Nedsatt språkförståelse
- Svårförståeligt tal även för familjen

Vanligt vid språkstörning, forts

- Svårt att lära sig nya ord
- Svårt att hitta ord
- Begränsad språkanvändning
- Språkligt och kommunikativt passiv

Hur vanligt är språkstörning?

- I förskoleåldern: ca 7-10 % har språkstörning
- I skolåldern: minst 4-5 % har språkstörning, alltså ca 1-2 barn/klass. Dessutom några barn som är i "språklig sårbarhet".
- Det är vanligt att språkstörning förekommer tillsammans med ADHD och/eller dyslexi.

Vad kan språkstörningen påverka?

- Kompisrelationer och lek
- Självkänslan
- Hur det fungerar i skolan, till exempel när det gäller läs- och skrivinläringen.

→ Viktigt att stötta barnet tidigt och att kunskap och förståelse finns hos alla runt barnet!

Vad kan du göra för att stötta ditt barns tal- och språkutveckling?

- Ge mycket språklig stimulans av olika slag i vardagen.
- Träna specifika språkområden med barnet, till exempel ordförrådsträning eller uttalsträning.

Bra att tänka på

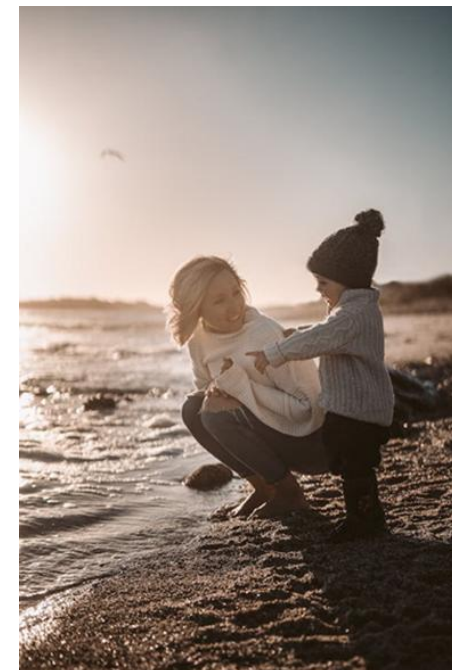
- Passiv korrigerig:

Barnet: *"Jag springde jättesort!"*

Den vuxne: *"Ja, du sprang jättefort. Var ni flera som sprang jättefort?"*

- Anpassa taltempo och meningslängd efter ditt barn.
- Beröm och bekräfta innehåll

"Vilka spännande saker du berättar!"

- Lyft skulden från barnet:
”Mina öron hinner inte med...”
”Jag säger också så ibland.”
- Ställ öppna frågor. Locka barnet att berätta något genom att själv berätta:
”Idag åt jag fiskpinnar till lunch. Det var gott även fast jag glömde såsen hemma.”

- Låt barnet vara med i aktiviteter i vardagen där du sätter ord på det ni gör:

”Nu ska vi duka bordet, vi tar fram tallrikar – och där står glasen...”

- Bygg ut barnets meningar:

Barnet: *”Titta hund”*

Den vuxne: *”Ja, titta en stor hund!”*

- Lek tillsammans, till exempel rollekar som affärslek eller matlagningslek.
- Öva dig på att sätta ord på barnets lek (var som en sportkommentator!).
 - ”Du har byggt ett högt torn!*
 - Tornet vinglar.*
 - Tänk om tornet rasar!”*

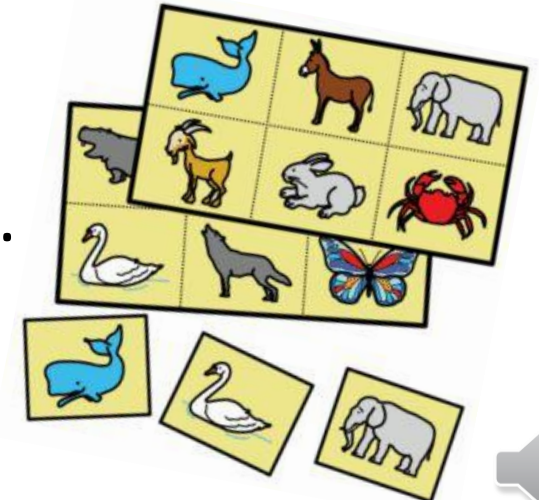

- Planera och välj lek utifrån vad ditt barn behöver träna på. Om det till exempel är plural/flertal eller prepositioner/lägesbegrepp, välj lekar som kan locka till att säga det.

”Jag vill köpa två bananer och tre bilar.”

”Jag gömmer bilen under mattan.”

- Spela enkla spel tillsammans, till exempel lotto.
- Rim och ramsor.

Skärmtid

- Riktlinjer WHO
 - Barn under 2 år: ingen skärmtid rekommenderas
 - Barn som är 2-4 år: max 1 timme skärmtid/dag, mindre än så = bättre.

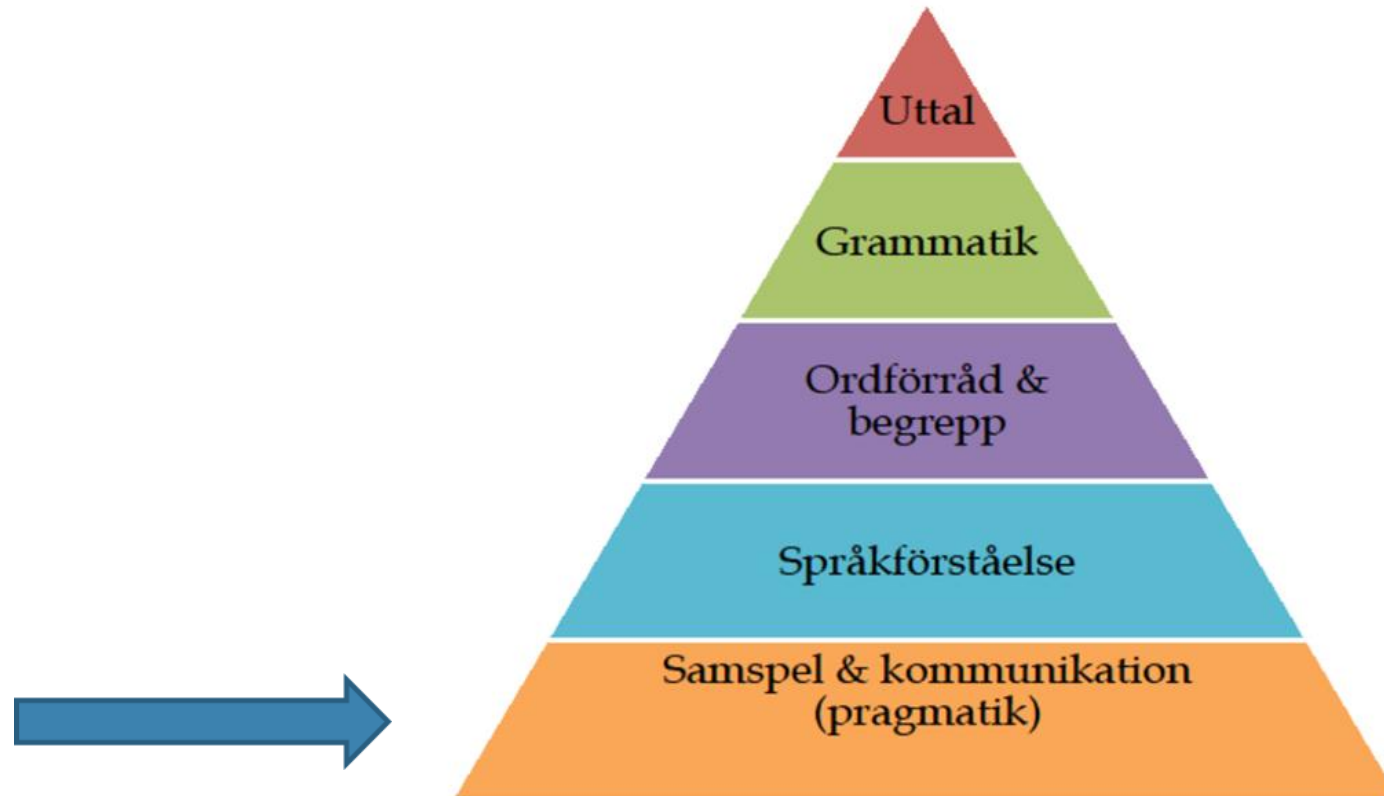
*Skärmtid =
tv, surfplatta
och mobil!*

Samspel, kommunikation och språk tränas och lärs in i lek och samspel med andra!

[To grow up healthy, children need to sit less and play more \(who.int\)](https://www.who.int)

Hur kan vi jobba med språkets olika delar?

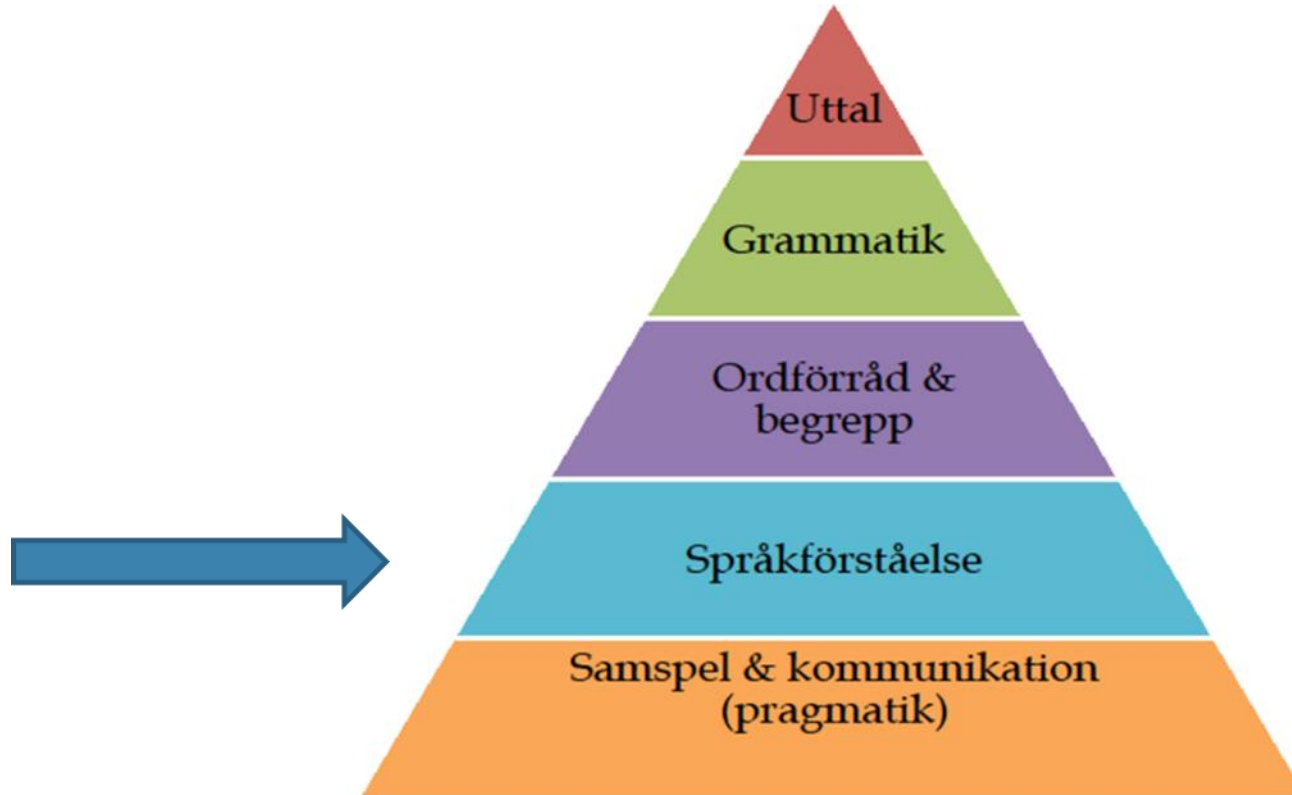

Träna samspel och kommunikation

- Var lyhörd för barnets kommunikativa initiativ. Tolka och bekräfta med ord och handling.
- Sträva efter att få igång mer samspel. Det är när man samspelar med sitt barn som man kan träna övriga delar i språket.
- Placera dig ansikte mot ansikte med barnet för att underlätta gemensamt fokus.

Hur kan vi jobba med språkets olika delar?

Träna språkförståelse

- Förtydliga eller upprepa instruktioner till barnet om det behövs.
- Dela upp långa instruktioner: "Gå ut i hallen – och hämta din väska"
- Lek gissa-lek: "Jag tänker på ett djur som skäller, går i koppel och jagar katter."
- Lek bestämma-lek: "Du ska krypa under bordet"

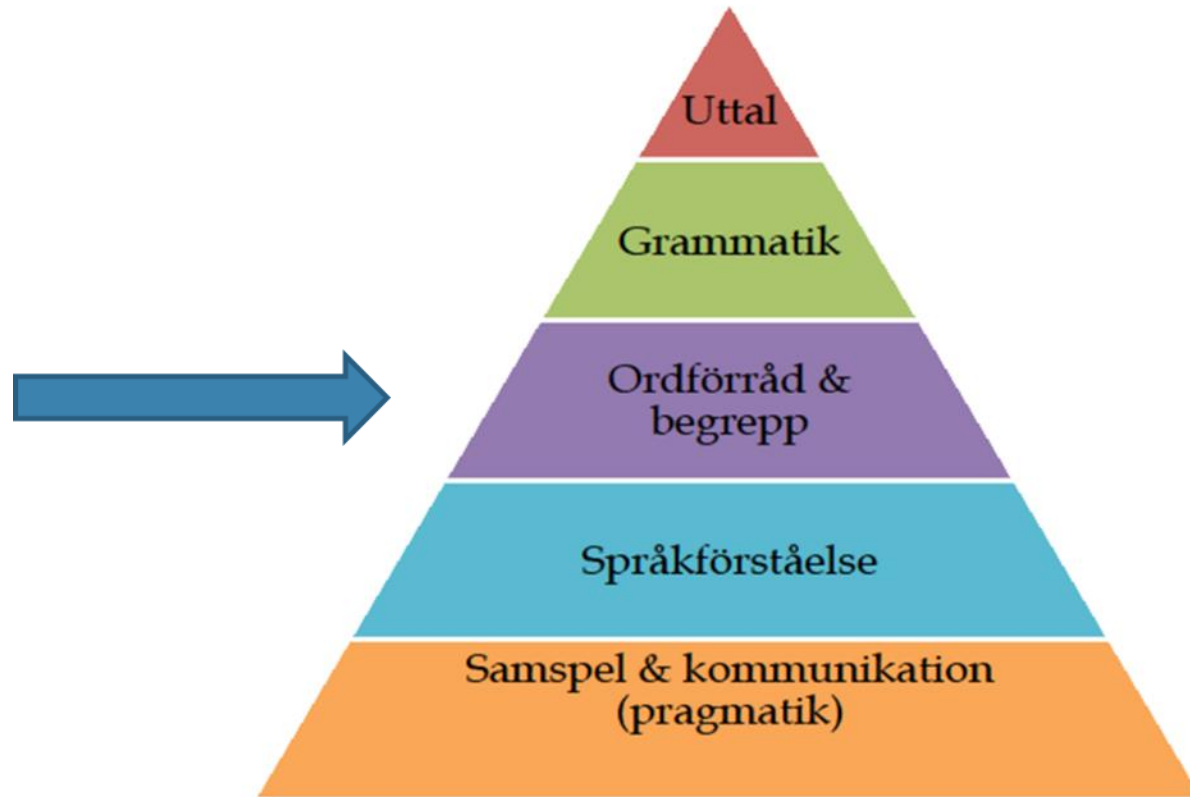

Träna språkförståelse, forts

- Lek skattjakt: ge flera korta ledtrådar efter varann, som leder till en gömd leksak eller belöning:
 - Gå till den plats där vi lagar mat!
 - Gå nu till platsen där vi ställer skorna! Osv.
- Ge barnet små uppdrag och instruktioner som blir längre och svårare efter hand. Frånga det vardagliga, till exempel "lägg vantarna under mattan".

Hur kan vi jobba med språkets olika delar?

Träna ordförråd och begrepp

- Det är orden i vårt ordförråd som är nyckeln till att kunna förmedla sig och bli förstådd.
- Att hela tiden sätta ord på och benämna det barnet gör och ser = "vattna" ordförrådet.
- Konstant "vattning" av ord → stort ordförråd!

Träna ordförråd och begrepp, forts

- Vid vardagsaktiviteter, till exempel handling och påklädning kan samma ord repeteras ett stort antal gånger.
- Många tillfällen att höra ett ord!
- Alla tillfällen räknas!

Träna ordförrådet med bokläsning

- Välj böcker utifrån barnets intresse!
- Uppmärksamma vad som fångar och intresserar barnet på bilderna.
- Benämnn och beskriv det som är i barnets fokus.
- "Pratläsa".
- *Försök läsa med ditt barn minst 10 minuter varje dag!*

Kategorisering, samhörighet och motsatser

Lek och träning i vardagen:

- Lägg fram fyra saker, tre som hör ihop och en som ska tas bort. Till exempel hund – katt – gris – tomat.
- Para ihop saker/bilder som hör ihop, till exempel hink och spade, kniv och gaffel, papper och penna.
- Prata om och visa motsatsförhållanden, till exempel stor-liten, varm-kall, inne-ute. Upplev gärna skillnaden, till exempel att känna skillnaden mellan hårt och mjukt.

Ordförrådet: egenskaper

- Föremål, personer och händelser kan beskrivas på olika sätt utifrån egenskaper/associationer.
- Ordet apelsin kan till exempel beskrivas som frukt, orange och rund.
- Ju fler associationer ett ord har desto djupare blir barnets förståelse och kunskap om ordet.

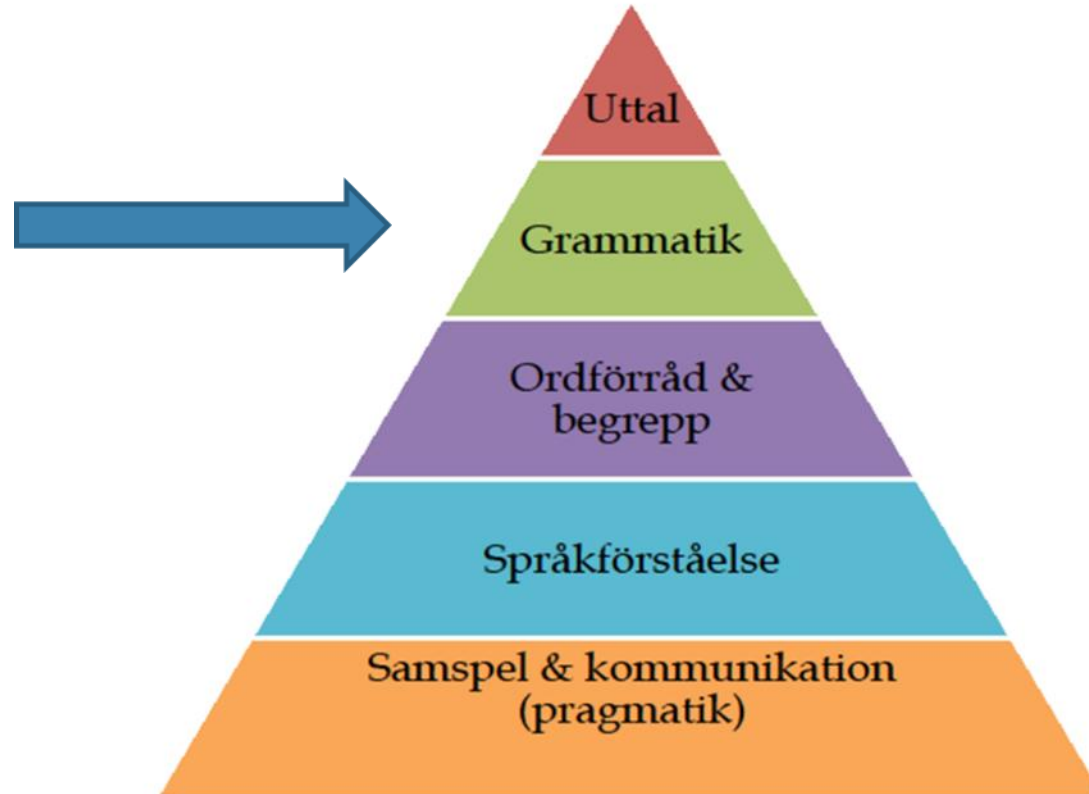
Ordförrådet, forts.

Lek och träning i vardagen:

- Sortera bilder/föremål efter till exempel färg eller vilken kategori de tillhör (djur/fordon/mat osv).
- Be barnet hämta/peka ut saker i olika färger.
- Visa bilder på människor eller emoji och prata om hur de ser ut eller vilka känslouttryck de visar, är hen glad? Arg? Ledsen? Rädd?

Hur kan vi jobba med språkets olika delar?

Träna grammatik

- Passiv korrigering och bygga ut barnets yttrande: "Ja, det är två stora hundar" om barnet sagt "Titta hundor"
- Träna lägesbegrepp (prepositioner) i vardagen:
Vid dukning: "Skeden ligger bredvid gaffeln"
I bilen: "Du sitter bakom mamma".
- Lek gömma nyckel eller kurragömma och ge ledtrådar som innehåller ord som *i, under, bakom, över, på* osv.

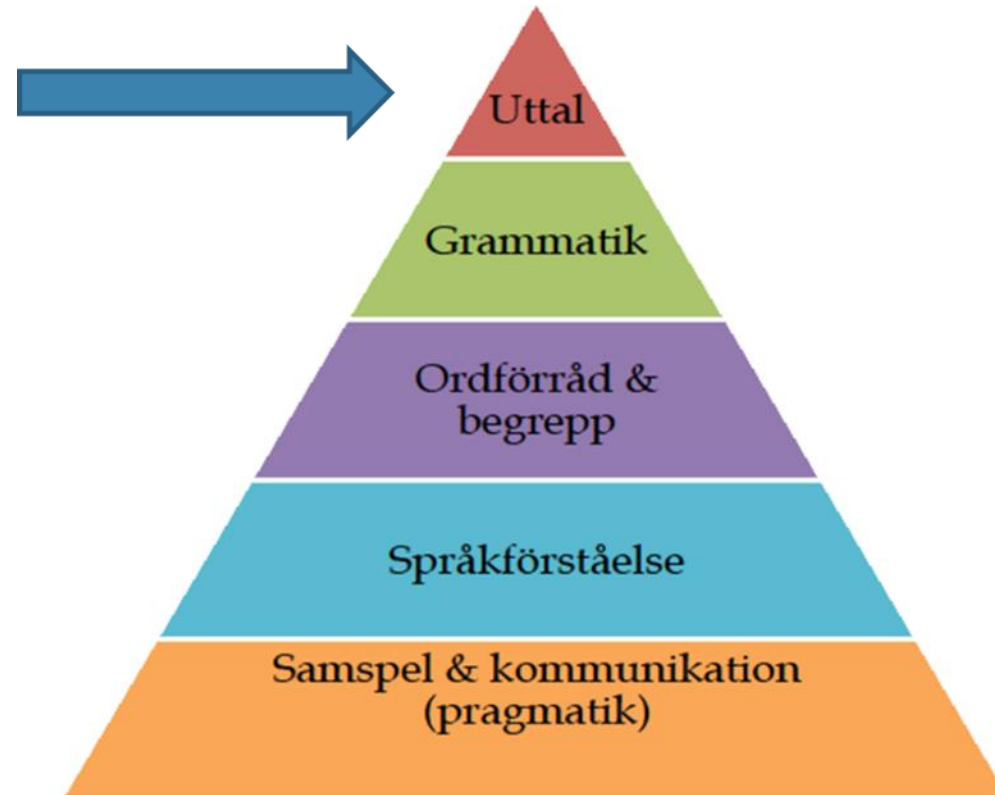

Träna grammatik, forts

- Träna ägande (possessiva pronomen):
 - Vid tvätt: "Pappasu strumpor"
 - Vid påklädning: "Ta på dig dina skor"
- Träna verbformer och tempus genom att tillsammans återberätta något ni har gjort:
 - "Kommer du ihåg, igår var vi ju på stranden. Vad många snäckor vi hittade där..."

Hur kan vi jobba med språkets olika delar?

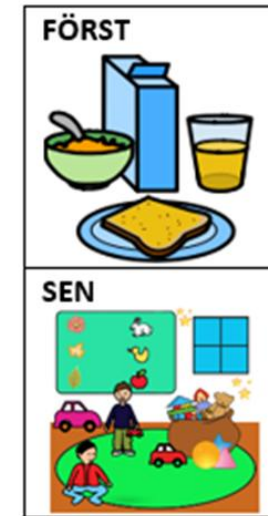
Träna uttal

- Passiv korrigering: *"Ja, idag är det sssimssskola, tror du ni ssska sssimma långt?" Om barnet sagt "timtola"*
- Spela vanliga spel som lotto eller memory och träna samtidigt på ett särskilt språkljud.
- App-tips: "Ljuda med Boo"
- Boktips: "Hur låter bokstaven"

Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK)

- AKK → fler sätt att uttrycka sig på, mer kommunikation!
- AKK stimulerar talutvecklingen.
- Exempel på AKK:
 - Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation (TAKK)
 - Bildstöd

Hur kan förskolan stötta barnets tal- och språkutveckling?

- Språklig stimulans i grupp sker hela tiden på förskolan.
- Möjlighet till enskild språkträning finns sällan.
- Vid möjlighet till träning i samling eller i smågrupper kan material från logoped lämnas till förskolan.
- Förskolan kan söka stöd av specialpedagog.
- I Västerås stad finns logoped som kan handleda pedagoger i förskolan.

Länktips

- [Tidig intervention - Infoteket om funktionshinder \(regionuppsala.se\)](http://regionuppsala.se)
- [Bildstöd \(vgregion.se\)](http://vgregion.se)
- [Ge barnet språklust - läs tillsammans - Jönköpings län – 1177](#)
- [Stadsbibliotekets film ska få fler att läsa högt för barnen » Vårt Göteborg \(vartgoteborg.se\)](http://vartgoteborg.se)
- [Läs på recept - Region Gävleborg \(regiongavleborg.se\)](http://regiongavleborg.se)

Sammanfattningsvis

- Sätt ord på det du och ditt barn upplever tillsammans i vardagen- det ni ser, hör och gör!
- Upprepa alltid det ditt barn säger med rätt uttal och rätt grammatik.
- Titta i böcker tillsammans med ditt barn varje dag!

Tack för uppmärksamheten!

- Planering framöver ser lite olika ut beroende på vad ni kommit överens om med logopeden ni har träffat.
- Vid frågor hör av er till Logopedmottagningen på telefonnummer: 021-174400.
- Om du vill ha presentationen skickad till dig, vänligen hör av dig på logopedmottagningen@regionvastmanland.se

